

Міністерство освіти і науки
факультет мистецтв імені Анатолія Авдієвського
Національного педагогічного університету
імені М.П. Драгоманова

Світлана Миколінська

**ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ
ПРАКТИКИ У ЗВО**

Навчально-методичний посібник

КИЇВ – 2021

УДК 378.6:37]:37.091.33:001.8](076)
М 59

*Рекомендовано до друку Вченою радою Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова
(протокол № 10 від 29 квітня 2021 р.)*

Рецензенти:

Гуральник Н. П. – доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки мистецтва та фортепіанного виконавства факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ імені М.П.Драгоманова.

Мережко Ю. В. – кандидат пед. наук, завідувач кафедри академічного та естрадного вокалу Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка.

Миколінська С.І.

Організація науково-дослідницької практики у ЗВО: навчально-методичний посібник. Київ: Видавництво НПУ імені М.П.Драгоманова, 2021. – 81 с.

У навчально-методичному посібнику висвітлено загальні положення стосовно організації, змісту та умов проведення науково-дослідницької та переддипломної практик магістрантів.

Зміст навчально-методичного посібника спрямований для підготовки магістрів до створення та оприлюднення доповіді за матеріалами магістерського дослідження, написання наукової статті, рецензії; також містяться рекомендації, яких варто дотримуватись під час публічного виступу. Суттєвою допомогою для магістрантів будуть приклади та особливості оформлення бібліографічного запису джерел відповідно до Національного стандарту України та міжнародного стилю АРА. Матеріал представленого посібника спрямований на підготовку звітної документації з виробничої науково-дослідницької та переддипломної практик.

Навчально-методичний посібник може бути корисним магістрантам, студентам педагогічних спеціальностей, науковцям і педагогічним працівникам.

© Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2021

© Миколінська С.І., 2021

ЗМІСТ

До користувачів.....	5
Розділ 1. Особливості організації виробничої науково-дослідницької та переддипломної практик.....	8
1.1. Організація виробничої науково-дослідницької практики.....	8
1.1.1. Загальні положення виробничої науково-дослідницької практики магістрантів.....	8
1.1.2. Зміст науково-дослідницької практики.....	11
1.1.3. Звітна документація.....	13
1.2. Організація виробничої переддипломної практики.....	15
1.2.1. Загальні положення виробничої переддипломної практики магістрантів.....	15
1.2.2. Зміст виробничої переддипломної практики.....	18
1.2.3. Звітна документація.....	21
Розділ 2. Умови проведення практик та звітність.....	24
2.1. База проходження практики.....	24
2.2. Права та обов'язки практиканта.....	25
2.3. Звіт практиканта.....	27
2.4. Контроль успішності.....	27
Розділ 3. The contents of science, research and pre-graduate practical training.....	32
Розділ 4. Підготовка звітної документації та оприлюднення її результатів.....	37
4.1. Наукова доповідь. Структура, тривалість доповіді.....	37
4.2. Оприлюднення наукової доповіді.....	38
4.3. Вимоги до написання рецензії на статтю...	40
4.4. Мовні кліше для написання рецензії магістрантом.....	41
4.5. Написання рецензії на статтю у фаховий збірник.....	42

4.6.	Вимоги до написання та оформлення наукових статей магістрантів.....	43
4.7.	Особливості написання тез.....	46
Розділ 5.	Бібліографічний запис використаних джерел.....	48
5.1.	Бібліографічний апарат магістранта.....	48
5.2.	Національний стандарт України та міжнародні стилі оформлення цитувань...	49
5.3.	Бібліографічний опис: особливості запису..	51
5.4.	Бібліографічне посилання: особливості запису	60
5.5.	Міжнародний стиль АРА.....	66
Додатки.....		71
Загальний список рекомендованих джерел.....		78

До користувачів

Педагогічна практика – вид діяльності студентів, спрямований на практичну підготовку майбутнього фахівця. Ефективність такої діяльності проявляється в тому, що вона максимально ідентифікується з майбутніми професійними компетентностями та виконанням відповідних завдань. Студенти у процесі виробничої практики виконують різноманітні функції (навчальну, виховну, розвиваючу), включаються у різні форми взаємин з учнями, вчителями мистецтва, викладачами, однокурсниками.

Разом з тим, виробнича практика як форма професійної підготовки у вищій школі, маючи в основі професійні знання, ґрунтується на конкретно визначеному теоретичному фундаменті з дисциплін загально-професійної, методичної та фахової підготовки студентів, забезпечуючи їм практичне пізнання закономірностей і принципів майбутньої професійної діяльності, оволодіння способами її організації.

Магістранти, які навчаються за освітньо-професійною програмою з терміном навчання 1 рік 4 місяці, проходять виробничу науково-дослідницьку практику. У магістрантів, які навчаються за освітньо-професійною програмою з терміном навчання 1 рік 10 місяців, відповідно до навчального плану є виробнича переддипломна практика.

Виробнича науково-дослідницька/переддипломна практика магістрантів є обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми для здобуття кваліфікаційного рівня магістра. Така практика магістрантів денної і заочної форм навчання є різновидом спеціальної виробничої практики, а виробнича переддипломна практика – завершальним етапом у підготовці фахівців – викладачів музичного інструменту, диригентсько-хорових

дисциплін, методики музичної освіти, вокалу, музично-теоретичних дисциплін, хореографії, вчителів музичного мистецтва. Науково-дослідницька/ переддипломна практика пов'язує навчання майбутніх викладачів музично-педагогічного профілю з їхньою професійною науково-викладацькою діяльністю, надає магістрантам можливість оволодіти сучасними засобами та методами здійснення наукових досліджень.

Практика за своїми змістовими характеристиками є інтегрованою, оскільки в ході її здійснення магістранти актуалізують знання з різних дисциплін, отримані при вивченні курсів педагогіки, психології, спеціальної методики, методології наукових досліджень, а також закріплення компетентностей, здобутих під час отримання кваліфікації бакалавра. Такий синтез знань сприяє утворенню у студентів об'єктивних, змістових уявлень про здійснення пошуково-дослідницької діяльності, набуття магістрантами досвіду самостійного здійснення викладацької та виховної діяльності у закладах вищої освіти.

Визначальними завданнями зазначених видів практик є формування науково-дослідницьких умінь як необхідної умови зростання професійного рівня, орієнтації в наукових розробках і практичному досвіді, розвиток індивідуальних, професійних, творчих здібностей майбутніх викладачів, вчителів-дослідників.

Зміст науково-методичного посібника сприятиме формуванню у студентів умінь організації та проведення науково-творчої роботи, умінь публічно презентувати результати наукового дослідження, формуванню науково-дослідницьких компетентностей та застосовувати їх в освітньому процесі закладу вищої освіти в процесі виконання функцій викладача, здатності до самоосвіти й самовдосконалення.

Здобувачі вищої освіти завдяки запропонованим порадам матимуть змогу створювати власний науковий продукт – звіт, доповідь, тези, наукову статтю, здійснювати допомогу у науковій діяльності студентам молодших курсів тощо.

Даний навчально-методичний посібник з організації науково-дослідницької та переддипломної виробничої практики магістрантів факультетів мистецтв педагогічних університетів є нагальним у забезпеченні практичної підготовки здобувачів вищої освіти. Розміщені в ньому матеріали можуть бути використані студентами, магістрантами, викладачами вищих навчальних закладів мистецьких спеціальностей.

Розділ 1

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИРОБНИЧОЇ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ТА ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИК

1.1. Організація виробничої науково-дослідницької практики

1.1.1. Загальні положення виробничої науково- дослідницької практики магістрантів

Метою проведення науково-дослідницької практики є поглиблення професійної підготовки магістрантів в організації та здійсненні науково-дослідницької роботи; формування дослідницько-аналітичних компетентностей; підготовка до проведення самостійних наукових досліджень з фаху.

Основними завданнями науково-дослідницької практики є:

- розширення теоретичного кругозору і наукової ерудиції майбутнього фахівця;
- оволодіння методами відбору, аналізу та узагальнення наукової інформації;
- ознайомлення з документацією про особливості ведення науково-дослідницької роботи у вищому навчальному закладі;
- оволодіння навичками організації та проведення науково-творчої роботи студентів (засідань студентських наукових гуртків, проблемних груп, круглих столів, конференцій);

- формування у магістрантів морально-етичних якостей викладача-дослідника (коректність викладу наукового матеріалу, наукова етика, толерантність, негативне ставлення до плагіату);
- формування навичок самовдосконалення, самоосвіти, самореалізації.

Компетентності студента, які формуються під час проходження науково- дослідницької практики

Процес проходження практики спрямовується на формування таких *компетентностей*:

- здатність відбирати, аналізувати, критично оцінювати, узагальнювати, систематизувати необхідну інформацію для наукового дослідження;
- здатність формулювати тему наукового дослідження, розробляти план його реалізації;
- здатність планувати емпіричні дослідження;
- здатність створювати власний науковий продукт – звіт, доповідь, тези, інше;
- здатність публічно презентувати результати наукового дослідження;
- здатність проводити тьюторську роботу зі студентами молодших курсів.

Під час проходження науково-дослідницької практики студентами досягаються основні результати навчання.

Магістранти, які пройшли практику, повинні знати:

- зміст роботи викладача щодо організації і планування педагогічних досліджень у вищих навчальних закладах;
- сучасні методи проведення наукових досліджень;
- шляхи пошуку мистецько-педагогічної інформації, аналіз літератури;
- підходи до організації і написання магістерського дослідження;
- особливості написання тез, підготовки доповіді за темою власного дослідження;
- особливості оформлення списку літератури за діючими стандартами (бібліографічний опис, бібліографічні посилання за Національним стандартом України, міжнародний стиль АРА);
- особливості здійснення тьюторської роботи зі студентами молодших курсів.

Магістранти, які пройшли практику, повинні вміти:

- здійснювати аналіз, відбір, систематизацію та оброблення інформації у відповідності до теми дослідження;
- планувати етапи педагогічного дослідження, послідовно викладати його текст та формулювати висновки;
- порівнювати точки зору і логіку різних авторів, які висловлюють дискусійні питання, думки; формулювати власну точку зору щодо аналізованого теоретичного матеріалу;
- складати текст доповіді за певною тематикою та за результатами власного дослідження;

- створювати власний науковий продукт – написання та оформлення наукової доповіді, тез;
- оформлювати бібліографічний список за Стандартами, які визначають правила складання бібліографічного опису використаних джерел;
- проводити тьюторську роботу (здійснювати допомогу у науковій діяльності студентам молодших курсів, консультувати їх під час підготовки доповіді для презентації її на засіданні НТСА (Наукове товариство студентів та аспірантів), надавати поради щодо написання наукової доповіді).

1.1.2. Зміст науково-дослідницької практики

- ❖ Загальна тривалість практики: 4 тижні. Загальний обсяг практики складає шість кредитів ECTS або 180 годин.

Зміст виробничої науково-дослідницької практики у ЗВО включає ознайомчо-орієнтувальний, організаційно-методичний та науково-синтезуючий напрямки діяльності магістранта.

1-й напрямок – ознайомчо-орієнтувальний:

- ознайомлення з планами наукової роботи кафедри (відповідно до кваліфікації та спеціалізації);
- ознайомлення з прийомами, методами, видами наукових досліджень;

- пошук наукової літератури, що відповідає проблематиці магістерської роботи;
- робота з інформаційно-комунікаційними ресурсами (бібліотечні фонди, Інтернет, ін.);
- ознайомлення з технологією написання наукової статті, складання тексту виступу, рецензії на наукову працю;
- оволодіння навичками перевірки наукових робіт на плагіат;
- ознайомлення зі стандартами оформлення бібліографічних посилань та бібліографічних списків у наукових роботах, правилами та особливостями їхнього складання й розміщення в документах;
- ознайомлення із напрямками тьюторської роботи магістрантів зі студентами молодших курсів.

2-й напрямок – **організаційно-методичний:**

- організаційна робота у наукових гуртках, проблемних групах, творчих лабораторіях;
- вивчення навчальних потреб та наукових інтересів перспективних студентів молодших курсів;
- керівництво дослідницькою роботою студентів молодших курсів, допомога у розробленні тексту доповіді, тез;
- консультування студентів із питань підготовки публічного виступу на засіданнях наукового гуртка або проблемної групи, виступів на конференціях, семінарах;
- участь у підготовці та проведенні науково-методичних заходів кафедри, факультету (засідань наукового студентського гуртка, семінарів, конференцій тощо);

- підготовка публічного виступу з проблеми магістерського дослідження або актуальних питань мистецької педагогіки (повідомлення, доповідь).

3-й напрямок – науково–синтезуючий:

- аналіз, систематизація літератури, що відповідає проблематиці магістерської роботи, та формулювання власної точки зору щодо проаналізованого теоретичного матеріалу;
- написання тексту доповіді для презентації його на засіданні гуртка НТСА (Наукове товариство студентів та аспірантів)
- написання рецензії на наукову статтю;
- оформлення літературних джерел за діючими стандартами (бібліографічний опис, бібліографічні посилання за Національним стандартом України, міжнародний стиль АРА) за напрямом магістерського дослідження.

1.1.3. Звітна документація¹

На залік з науково-дослідницької практики магістрант готує таку звітну документацію:

1. **Щоденник практиканта**, до змісту якого включається:

¹ Звітна документація з науково-дослідницької практики на факультеті мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ імені М. П. Драгоманова

- індивідуальний план роботи;

- аналіз доповіді, проголошеної студентом бакалаврату на засіданні наукового гуртка, проблемної групи, семінарі, круглому столі;

- письмовий звіт практиканта про здійснену роботу.

2. **Текст власного виступу** на засіданні проблемної групи, наукового гуртка, семінару, круглого столу.

3. **Текст доповіді студента**, якого консультував магістрант.

4. **Огляд проаналізованої літератури**: монографії, статті, дисертації, автореферати (дотичні темі магістерського дослідження).

5. **Рецензія** на одну наукову статтю, опубліковану у збірці матеріалів наукових конференцій студентів факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ імені М.П. Драгоманова “Проблеми сучасної мистецької освіти” (випуски 1 – 15 тощо) або інших статей.

6. **Порівняльна таблиця** оформлення одного літературного джерела, але за різними правилами запису: за Національними стандартами опису, стандартами посилань та міжнародним стилем APA.

7. **Основні зразки бібліографічного опису** літературних джерел, використаних у магістерському дослідженні, відповідно до Національного стандарту України (у таблиці):

- книга з одним, двома та трьома авторами;
- монографія з чотирма та більше авторами;
- книга без автора (із зазначенням упорядника тексту, редактора);
- багатотомне видання;

- матеріали конференцій і з'їздів;
- словники;
- дисертації, автореферати дисертацій;
- частина книги, періодичного продовжуваного видання (стаття зі збірника наукових праць);
- електронні ресурси.

1.2. Організація виробничої переддипломної практики

1.2.1. Загальні положення виробничої переддипломної практики магістрантів

Метою проведення переддипломної практики є поглиблення професійної підготовки магістрантів в організації та здійсненні науково-дослідницької роботи, формування дослідницько-аналітичних компетентностей, формування вмінь проведення самостійних наукових досліджень з фаху.

Основними завданнями переддипломної практики є:

- розширення теоретичного кругозору і наукової ерудиції майбутнього фахівця;
- закріплення знань, умінь і навичок, одержаних у процесі вивчення дисципліни «Методологія наукових досліджень»;
- оволодіння методами відбору, аналізу та узагальнення наукової інформації;

Розділ 1. Особливості організації виробничої науково-дослідницької та переддипломної практик

- оволодіння методами проведення педагогічного експерименту з використанням останніх досліджень у галузі музичної педагогіки;
- ознайомлення з документацією про особливості ведення науково-дослідницької роботи у вищому навчальному закладі;
- оволодіння навичками організації та проведення науково-творчої роботи студентів (засідання студентських наукових гуртків, проблемних груп, круглі столи, конференції);
- формування у магістрантів морально-етичних якостей викладача-дослідника (коректність викладу наукового матеріалу, наукова етика, толерантність, негативне ставлення до плагіату);
- формування навичок самовдосконалення, самоосвіти, самореалізації.

Компетентності студента, які формуються під час проходження переддипломної практики

Процес проходження практики спрямовується на формування таких *компетентностей*:

- володіння знаннями з методології та методики проведення науково-педагогічних досліджень;
- здатність відбирати, аналізувати, критично оцінювати, узагальнювати, систематизувати необхідну інформацію для наукового дослідження;
- здатність формулювати тему наукового дослідження, розробляти план його реалізації, формулювати висновки;
- здатність планувати та проводити емпіричні дослідження;

Розділ 1. Особливості організації виробничої науково-дослідницької та переддипломної практик

- здатність створювати власний науковий продукт – звіт, доповідь, тези, наукову статтю;
- здатність публічно презентувати результати наукового дослідження;
- здатність проводити тьюторську роботу зі студентами молодших курсів.

Під час проходження переддипломної практики студентами досягаються основні результати навчання.

Магістранти, які пройшли означений вид практики, повинні знати:

- зміст роботи викладача щодо організації, планування і проведення педагогічних досліджень у вищих навчальних закладах;
- сучасні методи проведення наукових досліджень;
- шляхи пошуку мистецько-педагогічної і науково-технічної інформації, аналіз літератури,
- підходи до організації, написання і захисту магістерського дослідження;
- особливості написання наукової статті, підготовки доповіді за результатами власного дослідження;
- особливості оформлення списку використаних джерел за діючими стандартами (бібліографічний опис, бібліографічні посилання за Національним стандартом України, міжнародний стиль АРА);
- особливості здійснення тьюторської роботи зі студентами молодших курсів.

Магістри, які пройшли означений вид практики, повинні вміти:

- здійснювати аналіз, відбір, систематизацію та оброблення інформації у відповідності до теми дослідження;
- визначати етапи педагогічного дослідження, послідовно викладати його текст та формулювати висновки;
- порівнювати точку зору і логіку авторів, які висловлюють дискусійні питання, думки, формулювати власну точку зору щодо аналізованого теоретичного матеріалу;
- використовувати у практичній діяльності знання теоретичної дисципліни «Методологія наукових досліджень»;
- створювати власний науковий продукт – написання та оформлення наукової статті, тез, інше;
- складати текст доповіді за визначеною тематикою та за результатами власного дослідження;
- оформлювати бібліографічний список за Стандартами, які визначають правила складання бібліографічного опису використаних джерел.

1.2.2. Зміст виробничої переддипломної практики

- ❖ Загальна тривалість практики: - 12 тижнів. Загальний обсяг практики складає вісімнадцять кредитів ECTS або 540 годин.

Зміст виробничої переддипломної практики у ЗВО включає ознайомчо-орієнтувальний, організаційно-методичний та науково-синтезуючий напрямки діяльності магістранта.

1-й напрямок – **ознайомчо-орієнтувальний:**

- ознайомлення з планами наукової роботи кафедри (відповідно до кваліфікації);
- застосування прийомів та методів здійснення наукових досліджень;
- робота з опрацювання наукової літератури, що відповідає проблематиці магістерської роботи;
- робота з інформаційно-комунікаційними ресурсами (бібліотечні фонди, Інтернет, ін.);
- ознайомлення з технологією написання наукової статті, рецензії на наукову працю;
- оволодіння навичками перевірки наукових робіт на плагіат;
- ознайомлення зі стандартами оформлення бібліографічних посилань та бібліографічних списків у наукових роботах, правила та особливості їхнього складання й розміщення в документах;
- ознайомлення із напрямками тьюторської роботи зі студентами;
- відвідування засідань спеціалізованої вченої ради із захисту дисертаційних досліджень.

2-й напрямок – **організаційно-методичний:**

- організаційна робота у наукових гуртках, проблемних групах, лабораторіях;

Розділ 1. Особливості організації виробничої науково-дослідницької та переддипломної практик

- участь у підготовці та проведенні науково-методичних заходів кафедри, факультету (засідань наукового студентського гуртка, семінарів, конференцій);
- організація педагогічного експерименту за темою магістерського дослідження;
- підготовка публічного виступу з проблеми магістерського дослідження або актуальних питань мистецької педагогіки (доповідь, повідомлення);
- вивчення навчальних потреб та наукових інтересів перспективних студентів молодших курсів;
- керівництво дослідною роботою студентів молодших курсів, допомога у розробленні тексту доповіді, тез, наукової статті;
- консультування студентів з питань підготовки публічного виступу на засіданнях наукового гуртка або проблемної групи, виступів на конференціях, семінарах.

3-й напрямок – **науково–синтезуючий**:

- аналіз, систематизація літератури, що відповідає проблематиці магістерської роботи, та формулювання власної точки зору щодо проаналізованого теоретичного матеріалу;
- написання наукової статті за матеріалами магістерського дослідження;
- написання тексту доповіді на засідання гуртка НТСА (Наукове товариство студентів та аспірантів);
- написання рецензії на наукову статтю;
- опис наукових та практичних результатів дослідницької роботи;

- оформлення списку літературних джерел за діючими стандартами (бібліографічний опис, бібліографічні посилання за Національним стандартом України, міжнародний стиль АРА) за напрямом магістерського дослідження.

2.3. Звітна документація²

На залік з виробничої переддипломної практики магістрант готує таку звітну документацію:

1. **Щоденник практиканта**, до змісту якого включається:
 - індивідуальний план роботи;
 - аналіз доповіді, проголошеної студентом бакалаврату на засіданні наукового гуртка, проблемної групи, семінарі, круглому столі;
 - письмовий звіт практиканта про здійснену роботу .
2. **Текст власного виступу** на засіданні проблемної групи, наукового гуртка, семінару, круглого столу.
3. **Текст доповіді студента**, якого консультував магістрант.
4. Вихідні дані власної **наукової статті**, надрукованої у методичному або науковому виданні та перевіреної на плагіат
5. **Рецензія** на одну наукову статтю, опубліковану у збірці матеріалів наукових конференцій студентів факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ імені

² Звітна документація з науково-дослідницької практики на факультеті мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ імені М. П. Драгоманова

М. П. Драгоманова “Проблеми сучасної мистецької освіти” (випуски 1 – 16 тощо) та інші статті.

6. **Порівняльна таблиця** одного літературного джерела, але за різними правилами запису: за Національними стандартами опису, стандартами посилань, та міжнародним стилем АРА.

7. **Основні зразки бібліографічного опису** літературних джерел, використаних у магістерському дослідженні, відповідно до Національного стандарту України (у таблиці):

- книга з одним, двома та трьома авторами;
- монографія з чотирма та більше авторами;
- книга без автора (із зазначенням упорядника тексту, редактора);
- багатотомне видання;
- матеріали конференцій і з’їздів;
- словники;
- дисертації, автореферати дисертацій;
- частина книги, періодичного продовжуваного видання (стаття зі збірника наукових праць);
- електронні ресурси.

Контрольні запитання та завдання

1. *Визначте мету та завдання виробничої науково-дослідницької /переддипломної практики.*

2. *Зазначте компетентності, які формуються у магістранта під час проходження науково-дослідницької /переддипломної практики.*

3. Назвіть напрямки діяльності магістранта під час проходження виробничої науково-дослідницької /переддипломної практик.

4. Які види діяльності необхідно висвітлити у звітній документації виробничої науково-дослідницької / переддипломної практики?

5. Назвіть форми науково-творчої роботи, які магістрант вчиться організовувати та реалізовувати під час проходження виробничої науково-дослідницької / переддипломної практики.

Розділ 2

УМОВИ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИК ТА ЗВІТНІСТЬ

2.1. База проходження практики

Базою для проходження магістрантами виробничої науково-дослідницької та переддипломної практик є науково-дослідна установа або вищий навчальний заклад ІУ рівня акредитації, який має відповідні умови для здійснення науково-дослідницької діяльності студентів магістратури за відповідним напрямком підготовки, а також наявність висококваліфікованих наукових або науково-педагогічних працівників, здатних здійснювати науково-методичне керівництво магістрантів.

Факультет мистецтв імені Анатолія Авдієвського Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова є базою науково-дослідницької та переддипломної практик магістрів спеціальностей «Культура і мистецтво», «Середня освіта (Музичне мистецтво)», «Хореографія».

Студенти спеціальностей 014.13 «Середня освіта (Музичне мистецтво)», 025 «Музичне мистецтво», 024 «Хореографія», які здобувають освіту за такими напрямами підготовки, як: оркестрове диригування, музичний інструмент, диригентсько-хорові дисципліни, методика музичної освіти, вокал, музично-теоретичні дисципліни, хореографія – проходять практику на кафедрах:

- теорії та методики музичної освіти, хорового співу і диригування;
- педагогіки мистецтва та фортепіанного виконавства;
- теорії та методики постановки голосу;
- інструментального та оркестрового виконавства;

- теорії та історії музики;
- хореографії.

Організація науково-дослідницької та переддипломної практик магістрантів у НПУ імені М. П. Драгоманова та норми часу для планування і обліку навчальної роботи з керівництва практикою регламентуються відповідними наказами ректора.

Науковий керівник за відповідною кафедрою забезпечує науково-методичний супровід студента під час проходження практики і здійснює контроль за виконанням плану, перевіряє і оцінює кінцеві результати на підставі характеристики, звіту, здійснення різних запланованих видів робіт, які подаються магістрантом після завершення роботи.

Перед початком практики керівник практики від факультету проводить настановну конференцію для студентів-практикантів. Під час конференції студенти знайомляться з основними вимогами щодо проходження практики й оформлення звітної документації, отримують загальні завдання.

Керівники практики за відповідними кафедрами визначають індивідуальні завдання для кожного магістранта відповідно до обраної теми магістерської роботи.

2.2. Права та обов'язки практиканта

Магістрант з перших днів практики повинен пройти інструктаж стосовно правил внутрішнього розпорядку організації, техніки безпеки.

Під час проходження практики студент зобов'язаний:

- дотримуватися правил внутрішнього розпорядку бази практики;
- відповідально виконувати завдання практики, передбачені навчальним планом ;
- виявляти старанність, дисциплінованість, педагогічний такт, творчу ініціативу;
- систематично вести щоденник з практики, своєчасно подавати на перевірку необхідну документацію.

На початку практики магістрант складає план індивідуальної роботи, який виходить із змісту виробничої науково-дослідницької практики і містить складові, передбачені навчальним планом. Магістрант погоджує план індивідуальної практичної роботи зі своїм керівником за відповідною кафедрою, отримує виробничі завдання.

Наприкінці практики магістрант звітує про виконання програми практики на відповідній фаховій кафедрі й подає на перевірку необхідну звітну документацію.

Результати здійсненої роботи оголошуються на підсумковій звітній конференції з виробничої науково-дослідницької (переддипломної) практики факультету. Оцінювання результатів практики за видами науково-дослідницької роботи є диференційованим.

Магістранту, який не виконав програму практики без поважних причин та отримав негативний відгук про свою роботу або не набрав достатньої кількості балів, рішенням Вченої ради факультету може бути надано право проходження практики повторно при виконанні умов, визначених фаховою кафедрою.

2.3. Звіт практиканта

Наприкінці проходження виробничої науково-дослідницької та переддипломної практик здобувач вищої освіти готує **звіт**. У звіті слід висвітлити:

- місце та умови проходження практики;
- зміст практичної науково-дослідницької роботи (виходячи з ознайомчо-орієнтувального, організаційно-методичного та науково-синтезуючого напрямків діяльності магістранта);
- стислий аналіз виконаної роботи за період проходження практики;
- знання, уміння, навички, вдосконалені під час практики;
- труднощі, що виникли у процесі практичної науково-дослідницької діяльності;
- пропозиції щодо вдосконалення процесу науково-творчої підготовки студентів.

2.4. Контроль успішності

Оцінювання якості виконання всіх напрямків науково-дослідницької діяльності практиканта здійснюється керівником практики відповідної кафедри за такими критеріями:

- ґрунтовність науково-теоретичної підготовки (використання інноваційних підходів, здатність до всебічного аналізу педагогічних явищ тощо);
- сформованість комплексу дослідницьких компетентностей;

- комплексність використання різноманітних методів дослідження актуальних проблем мистецької педагогіки та проведення експериментальної роботи;
- рівень організаційно-методичної роботи зі студентами;
- готовність до розроблення наукового продукту – тексту виступу, тез, статті, рецензії, інше;
- здатність до самовдосконалення та саморозвитку.

Результати науково-дослідницької/переддипломної практик оцінюються за 100-бальною шкалою, за національною шкалою та за шкалою ECTS.

**Шкала оцінювання:
оцінка ECTS, оцінка в балах ЗВО та
за національною шкалою**

Оцінка ECTS	Оцінка в балах	За національною шкалою	
		Оцінка з диференційованого заліку	
<i>A</i>	90 – 100	5	Відмінно
<i>B</i>	80 – 89	4	Дуже добре
<i>C</i>	70 – 79		Добре
<i>D</i>	65 – 69	3	Задовільно
<i>E</i>	60 – 64		Достатньо

Критерії* розрахунку рейтингових балів

(*для магістрантів, які навчаються за освітньо-професійною програмою з терміном навчання 1 рік 4 місяці)

100-бальна шкала

№ п/п	Вид діяльності (або форма роботи)	Кількість балів, коефіцієнт	Кільк. робіт	Макс. кільк. балів	Отрим. кільк. балів
1.	Змістова наповненість та якість виконання вимог щоденника	0 – 10	1	10	
2.	Представлення тексту власного виступу на засіданні наукового гуртка, проблемної групи	0 – 15	1	15	
3.	Представлення тексту доповіді студента на засіданні НСТ, якого консультував магістрант	0 – 10	1	10	
4.	Огляд проаналізованої літератури: монографії, статті, дисертації, автореферати (за темою магістерського дослідження)	0 – 4	4	16	
5.	Рецензія на наукові друковані матеріали	0 – 15	1	15	
6.	Ознайомлення з організаційною роботою в предметних наукових гуртках, проблемних групах, секціях наукового гуртка.	0 – 10	1	10	
7.	Представлення основних зразків стандартів бібліографічного опису (або посилань) літературних джерел	0 – 20	1	20	
8.	Представлення порівняльної таблиці запису літературних джерел за нац. стилем та АРА	0 – 4	1	4	
	Підсумкові рейтингові бали			100	

Критерії** розрахунку рейтингових балів

(**для магістрантів, які навчаються за освітньо-професійною програмою з терміном навчання 1 рік 10 місяців)

100-бальна шкала

№ п/п	Вид діяльності (або форма роботи)	Кількість балів (коефіцієнт)	Кільк. робіт	Вид діял (форма ро	Отрим. кільк. балів
1.	Змістова наповненість та якіс виконання вимог щоденника	0 – 10	1	10	
2.	Представлення тексту власного виступу на засіданні наукового гуртка, проблемної групи	0 – 10	1	10	
3.	Представлення тексту доповіді студента, якого консультував магістрант	0 – 10	1	10	
4.	Представлення власної наукової статті, перевіреної на плагіат	0 – 30	1	30	
5.	Рецензія на наукові друковані матеріали	0 – 10	1	10	
6.	Організаційна робота в предметних наукових гуртках, проблемних групах, секціях наукового гуртка	0 – 10	1	10	
7.	Представлення бібліографічного опису літературних джерел з проблеми магістерського дослідження	0 – 15	1	15	
8.	Представлення порівняльної таблиці запису літературних джерел за нац. стилем та APA	0 - 5	1	5	
	Підсумкові рейтингові бали			100	

Контрольні запитання та завдання

- 1. Перерахуйте права та обов'язки практиканта під час проходження виробничої науково-дослідницької / переддипломної практики.*
- 2. Складіть план індивідуальної роботи магістранта під час проходження практики.*
- 3. Висвітліть основні позиції складання звіту про результати проходження практики.*
- 4. За якими критеріями оцінюються результати роботи магістранта з науково-дослідницької/переддипломної практики?*
- 5. Запропонуйте власні пропозиції щодо вдосконалення процесу науково-творчої підготовки студентів.*

Розділ 3

THE CONTENTS OF SCIENCE, RESEARCH AND PRE-GRADUATE PRACTICAL TRAINING

The masters' occupational/on-the-job science and research³ (pre-graduate⁴) practical training is the obligatory component of education and professional/training programme on obtaining the master's qualification degree.

The target of conducting science, research and pre-graduate practical training is enhancing the masters' occupational efficiency in managing and implementing science and research activity, shaping research and analytical competencies, facilitating the skills of accomplishing autonomous occupational studies.

The masters having undertaken practical training must be aware of:

- the contents of teacher's activity referring to managing, planning and conducting pedagogical research in higher educational institutions;
- contemporary science research methodology;
- the ways of seeking artistic and pedagogical, science and technical information, reference literature analysis;
- approaches to managing, completing and defending the master's thesis;
- the specifics of writing a science/research article, preparing a speech on the personal research results;

³ For the students undertaking 1 year 4 months' education and training programme

⁴ For the students undertaking 1 year 10 months' education and training programme

- the specifics of formulating the reference literature list in accordance with the Ukrainian National Standard, international APA style);
- the specifics of providing tutorial work for junior students.

The masters having undertaken practical training must have the skills of:

- implementing the analysis, selection, systematisation and processing of information in accordance with the thesis issue;
- defining the stages of a pedagogical research, presenting the thesis wording consistently and shaping the conclusions;
- comparing the viewpoints and reasoning of the authors expressing discussion issues and ideas; shaping personal viewpoint concerning the theoretical background under analysis;
- implementing the awareness of *Science Research Methodology* theoretical subject in practical activity;
- creating personal science production, i. e. writing and formulating a research article or theses;
- compiling the speech text on a definite issue and in accordance with personal research results;
- formulating the reference literature list in accordance with the Standards defining the regulations of compiling bibliographic representation of source materials.

The contents of occupational/on-the-job science and research practical training comprise:

- studying the department's research plans (in accordance with the qualification major);
- familiarising with science research tools, methodology and types/forms;

- seeking science reference literature corresponding to the master's thesis issues;
- acquiring the skill of checking research papers for plagiarism;
- science and research clubs, task groups, laboratory activity management;
- participation in arranging and conducting both the department's and the faculty's science and methodology events (student's research club meetings, seminars, conferences);
- preparing a public speech on the master's thesis topic or on Arts Pedagogy current issues (reports, messages/accounts);
- managing the junior students' research activity; giving assistance in elaborating articles, texts/discourse or conference abstracts/theses;
- writing a research article review;
- writing a speech script for the students' research club/community meeting;
- writing a research article or other publications based on the master's thesis materials;
- describing science and practical results of the research paper;
- formulating the literature reference list in accordance with the defined standards (both Ukrainian and international).

Practical training management and accomplishment terms

Anatolii Avdiievskiy Arts Faculty of National Pedagogical M. P. Drahomanov University is the foundation for the master's science, research and pre-graduate practical training (the majors of *Culture and Arts, Secondary Education/Music Art, Choreography*).

The students undertake their practical training at the following departments:

- Music Education, Choral Singing and Conducting Theory and Methodology,
- Arts and Pianoforte Performance Pedagogy;
- Vocal Training Theory and Methodology;
- Orchestra and Instrumental Performance;
- Music Theory and History;
- Choreography.

Before the beginning of the practical training, the faculty practice tutor conducts a students' instructive conference. During the conference, the learners get to grips with the key requirements referring to traineeship and formulating the reporting documents, and receive general tasks.

The corresponding departments' practice tutors determine individual tasks for each trainee in accordance with the selected master's thesis issue.

At the beginning of practical training a master compiles his/her personal working schedule based on occupational science and research training contents, and comprising the constituents presupposed by the curriculum. The master coordinates his/her individual working plan with the corresponding department's tutor, and gets on-the-job tasks.

At the end of practical training course, the master reports on his/her accomplishing the practical schedule at the corresponding department and supplies the necessary reporting documents for checking/assessment.

The accomplished work results are announced at the department's summarising reporting conference on occupational science and research (assistant) practice. The practical training results assessment in accordance with science and research activity types/forms is differential.

The student having failed to accomplish the practical training schedule without valid excuse, and having received negative feedback concerning the performed work, or having failed to obtain satisfactory

scoring, may be given the right of re-traineeship by the Faculty Academic Board's decision, on condition of the student's fulfilling the terms presupposed by the department.

Test questions and tasks

- 1. Define the purpose and objectives of masters' occupational/on-the-job science and research (pre-graduate) practical.*
- 2. Name the activities of the student during the production of occupational/on-the-job science and research (pre-graduate) practical.*
- 3. What types of activities should be covered in the reporting documentation?*

Розділ 4

ПІДГОТОВКА ЗВІТНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ ТА ОПРИЛЮДНЕННЯ ЇЇ РЕЗУЛЬТАТІВ

4.1. Наукова доповідь. Структура, тривалість доповіді.

Наукова доповідь – це публічне повідомлення, розгорнутий виклад певної наукової проблеми (теми, питання).

Наукова доповідь (повідомлення) має носити характер творчої самостійної науково-дослідної роботи. Виклад матеріалу не повинен обмежуватися лише описовим підходом до розкриття обраної теми, а також має відображати авторську аналітичну оцінку й власну точку зору на можливі варіанти вирішення проблеми.

Тривалість доповіді (повідомлення) на засіданні НТСА (Наукове товариство студентів та аспірантів) – від 5 до 7 хвилин. При написанні доповіді слід зважати на те, що за 2,5 хвилини людина може прочитати матеріал, надрукований на 1 сторінці машинописного тексту (через 1,5 інтервали).

Структура доповіді:

Вступ – визначається тема доповіді, вказується актуальність проблеми, її значення, можливе викладення історії питання.

Основна частина – викладаються основні положення визначеної проблеми, які детально і послідовно аналізуються.

Висновки мають бути чіткими, лаконічними, щоб підсумувати найбільш важливі положення.

При підготовці виступу (доповіді) необхідно звертати увагу на кілька обставин:

- відповідність теми виступу (доповіді) обговорюваній тематиці;

- чітке розмежування в ній наукової істини та дискусійних і недосліджених питань;
- виклад її не письмовою, а усною науковою мовою.

4.2. Оприлюднення наукової доповіді

Виступ на науковій конференції є однією з форм наукової комунікації. Він переслідує кілька цілей: апробація основних ідей і результатів дослідження в науковому співтоваристві; закріплення за автором пріоритету в отриманих результатах; встановлення комунікативного процесу, що орієнтує студента/вченого на перетворення теми його дослідження в предмет наукової дискусії.

Найбільш поширеними недоліками виступів (доповідей) на наукових конференціях є:

- невідповідність темі обговорення, що призводить до відсутності інтересу слухачів до питань, що викладаються;
- недотримання регламенту, що провокує появу роздратування слухачів;
- невиразність викладу, що спричиняє втрату інтересу, дратівливість слухачів.

Рекомендації, яких варто дотримуватись під час оприлюднення наукової доповіді

1. Дотримання відповідного зовнішнього вигляду: ділового стилю та аксесуарів.
2. Наявність повного тексту доповіді, без скорочень та аббревіатур.
3. Наявність висновків та, бажано, розкриття перспектив розв'язання окресленої проблеми (висновки є обов'язковими).

4. Наявність презентації (бажано). Використовуючи презентацію під час виступу, потрібно лише коментувати інформацію на слайдах, а не повторювати її.
5. Дотримання наукового стилю викладання.
6. Дотримання культури мовлення.

Після доповіді можливі запитання від присутніх.

Наприкінці виступу слід подякувати за увагу, за поставлені запитання, зроблені зауваження.

Здійснюючи публічний виступ, необхідно:

- встановити візуальний контакт із слухачами;
- представитись і повідомити тему доповіді (якщо це не зробив головуючий);
- розпочати доповідь цікаво, «яскраво» (намагатись відразу заволодіти увагою слухачів);
- дотримуватись наукового стилю доповіді;
- використовувати вербальні техніки (темп, інтонація тощо);
- використовувати невербальні техніки (жести, міміка тощо);
- використовувати лише перевірені факти та цитати;
- викладати факти за рівнем їх значення (від найбільш важливого до менш суттєвого);
- не перевантажувати виступ цифрами, зайвими фактами, цитатами.
- уникати повторів;
- зробити висновки та вказати перспективи рішення означеної проблеми;
- уважно прислуховуватись до запитань;
- за умов надання складних питань, не відповідати відразу (звернутись з проханням повторити його, або зробити

- уточнення, що саме цікавить автора, – це надасть додатковий час для обмірковування питання та формулювання відповіді);
- не відмовлятися від відповіді на питання, навіть якщо воно здається нетактовним;
 - за умов неможливості знаходження відповіді на поставлене запитання, використовувати варіант повідомлення про те, що сьогодні ви не готові (однозначно) дати відповідь;
 - за умов відсутності аргументованої відповіді на зроблене зауваження доцільно подякувати за нього і пообіцяти врахувати в подальшій праці;
 - подякувати за увагу, задані запитання, зроблені зауваження.

Будьте уважні до інших доповідачів (беріть участь у дискусіях, ставте питання).

4.3. Вимоги до написання рецензії на статтю

Рецензія на статтю — це той необхідний супроводжувальний аналітично-критичний науковий документ, який повинен забезпечити факт опублікування статті в науковому виданні (журнал, книга, ін.).

Для того, щоб праця автора була прийнята до публікації, необхідно не просто написати рецензію на статтю, а й оформити її згідно з встановленими вимогами.

У текст рецензії, яка готується магістрантом під час проходження виробничої науково-дослідницької практики, слід в обов'язковому порядку включити такі складові:

1. Назва наукової статті (повністю), інформація про автора (прізвище, ім'я, по батькові).
2. Ступінь сучасності та актуальності проведеного з даної проблеми дослідження.

3. Основні аспекти, які спробував розкрити автор, та їх аналіз, оцінка.

4. Висновок рецензента стосовно відповідності (чи невідповідності) статті вимогам до даного виду робіт.

6. Інформація щодо самого рецензента, тобто його П.І.Б. та підпис.

7. Підпис керівника практики за відповідною кафедрою.

4.4. Мовні кліше для написання рецензії магістрантом

Актуальність теми обумовлена... Дослідження присвячене актуальній темі... Автор розглядає важливі питання сучасності

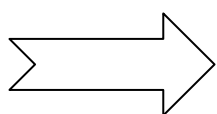
Робота вирізняється (...чим...) – *наприклад*: значним фактичним матеріалом – (якщо він є у даній статті), оригінальним підходом до аналізу та вирішення поставлених завдань (якщо такі підходи дійсно є і автор-студент дійсно їх аналізує) тощо.

Автор аналізує наявні джерела з цієї проблеми, а саме ...

Дослідник розглядає питання... Автор доводить, що... Аргументовано стверджується думка, що... Як переконливо свідчить автор, ...

Автор справедливо (слушно) зазначає..., /аргументовано обґрунтовує ..., /чітко визначає ..., /детально аналізує ..., /ретельно розглядає ..., /уважно простежує ...

Стаття (прізвище автора статті) написана на належному рівні і відповідає вимогам до даного виду наукових робіт.

Рецензія, написана магістрантом (на статтю із збірника «Проблеми сучасної мистецької освіти: матеріали звітно-наукової конференції студентів факультету мистецтв НПУ імені

М.П. Драгоманова»), дещо відрізняється рівнем складності, змістовим наповненням тощо від рецензії, яку готує кандидат чи доктор наук на статтю, що подається до друку у фахове видання.

4.5. Написання рецензії на статтю у збірник наукових робіт фахових видань

Особливості написання рецензії на статтю, що подається до друку у фахове видання (входить до переліку наукових видань ДАК України).

Наукову статтю, що подається до друку у фахове видання, рецензує кандидат чи доктор наук. Така рецензія містить зазначені вище позиції. Автор рецензії здійснює глибший аналіз роботи і визначає, що (наприклад): Думка автора ... (про що?) видається перспективною... Думки (положення) автора про ... сформульовані чітко (доказово, переконливо...)... Важко не погодитися з положенням про ... Безперечною заслугою автора варто вважати новий підхід до вирішення... способів узагальнення..., запропонованої класифікації..., уточнення поняття тощо. Висновки автора достовірні й результативні. Вони ґрунтуються на аналізі значного фактичного матеріалу...

Окрім цього, у такій рецензії може бути як загальна (позитивна) оцінка, так і вказування на недоліки, хиби, огріхи, неоднозначність оцінки (наприклад: Варто відзначити певні дискусійні моменти... Цікаві думки не підкріплені фактами... Роздуми автора здаються декларативними... тощо).

Обов'язковим у рецензії, що подається до друку у фахове видання (збірник наукових праць), є висновок про дотримання автором статті всіх вимог і рекомендація до публікації даної

статті. За необхідністю підпис рецензента засвідчується печаткою або спеціальним штампом.

4.6. Вимоги до написання та оформлення наукових статей магістрантів

Стаття – це науковий або публіцистичний твір невеликого розміру в збірнику, журналі, газеті. За цільовим призначенням розрізняють пропагандистські, проблемні, критичні, наукові, рекламні, інформаційні статті.

Наукова стаття – є одним з основних видів публікацій. Вона містить виклад проміжних або кінцевих результатів наукового дослідження, висвітлює конкретне окреме питання, фіксує пріоритетні наукові погляди та теоретичні висновки автора.

Автор статті має донести в доступній формі інформацію з визначеного вузького питання, засвідчити особистий внесок як дослідника в розробку наукової проблеми, оприлюднити результати наукової роботи та зробити її надбанням фахівців, зацікавлених в отриманні відповідної інформації.

Стаття є логічним об'єднанням наукового матеріалу загальною ідеєю. Ця ідея повинна бути відображена вже в назві, призначення якої – зорієнтувати читача на зміст наукового тексту.

Структура статті:

- актуальність
- мета
- основний зміст
- висновки
- список використаної літератури.

Зазначаючи актуальність статті, слід написати 2-3 речення про те, чому розробляється саме ця тема (Чим ця робота допомагає в розвитку обраного Вами наукового аспекту? Що Ви внесли нового? Чому це може бути цікаво і корисно для подальших наукових досліджень?) Актуальність статті виводиться з наукового погляду .

У першій частині статті дається аналіз та оцінка тих досліджень і публікацій, що використовує автор, виділяються невирішені питання, що містяться в наукових джерелах. Після цього автором представляється формулювання мети статті і постановка основних завдань, що підлягають вирішенню.

В основній частині статті наводяться результати власного дослідження автора. При цьому особлива увага звертається на сам зміст дослідження, основні гіпотези й ідеї, дається характеристика фактологічної бази, методів дослідження, а також отриманих результатів. Особливо акцентується увага на особистому внеску автора.

У висновку формулюється основний умовивід автора, рекомендації, їхнє значення для теорії й практики, коротко накреслюються перспективи подальших досліджень з теми.

Науковий текст, як правило, позбавлений авторського «Я», і досить часто замінюється на «Ми» для того, щоб краще відобразити авторську позицію. Але найкраще в тексті використовувати безособову форму викладу.

Стаття має включати посилання на наукові джерела. Літературні джерела не повинні мати випадковий характер, у списку повинні бути представлені видання за темою статті, на них обов'язково мають бути посилання усередині статті. Важливо: у всіх цитат має бути зазначене джерело. Джерело цитати обов'язково включає номер сторінки тієї книги, звідки

вона взята. Текст, процитований без лапок і посилань, є плагіатом. Посилання на ту чи іншу роботу повинні позначатися в тексті в дужках за порядковим номером цієї роботи в списку. Посилання в тексті подаються у квадратних дужках, наприклад [1], [1; 2; 6]. Посилання на конкретні сторінки наводяться після номера джерела, потім через кому вказується номер сторінки (наприклад: [1, с. 5]). Якщо далі йде інше джерело, то ставиться його номер через крапку з комою в тих самих дужках (наприклад, [4, с. 5; 8, с. 10 -11]). Але розгорнуті посилання (наприклад: Іванов А.П. Вступ до мовознавства. - К.: 2000. – С. 54) у тексті статті не подаються.

Зверніть увагу: вікіпедія та інші Інтернет джерела, які не мають характеристик стосовно конкретного авторства – не є науковим джерелом, посилатися на неї як на наукове джерело не можна.

Текст має бути написаний грамотно, без орфографічних, пунктуаційних і стилістичних помилок.

У оформленні роботи головне правило – чітко дотримуватися вимог редакційної ради.

Зазвичай обсяг статті, яку готує магістрант до збірника «Проблеми сучасної мистецької освіти: матеріали звітно-наукової конференції студентів факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського» – 5 – 6 сторінок машинописного тексту через інтервал 1,5; 14 кегль, шрифт Times New Roman 14; поля зліва – 30 мм, знизу – 25 мм, вгорі – 20 мм, праворуч – 10 мм.

Обсяг статей, які подаються до інших наукових видань, мають бути узгодженими з їхніми редакційними колегами. Зазвичай, редакційна рада обумовлює шрифти, інтервал, поля, які слід застосувати.

Стаття до друку подається із рецензією наукового керівника, який несе відповідальність за зміст та грамотність представлених матеріалів.

4.7. Особливості написання тез

Тези (гр. thesis – положення, твердження) – це короткий огляд дослідження, який містить виклад основних аспектів наукової оповіді. Матеріали тез публікують до початку наукової конференції.

Тези мають характер короткої стверджуючої думки або висновку, закономірності виявлених наукових фактів.

Складаючи тези на конференцію, слід знати, що це не план наукової роботи і не список основних положень. Тези можна назвати стислою і самодостатньою науковою публікацією. Думки автора повинні бути обґрунтовані.

Рекомендований обсяг тез наукової доповіді становить дві-три сторінки комп'ютерного набору тексту через 1 чи 1,5 інтервали. Тези повинні починатися з представлення актуальності, мати основну частину (узагальнення наявного матеріалу, розкриття його змісту в коротких формулюваннях, аналіз поставлених питань, порівняння своїх думок із думкам інших тощо), і завершитися узагальненням, тобто висновком – кілька думок, які узагальнюють все вищесказане. У тезах назви розділів «Вступ» і «Висновок» писати не потрібно.

Важливо: якщо об'єм тез займає 2 сторінки, то бібліографія не повинна займати навіть половину сторінки. Слід обмежитися 2-4 найважливішими посиланнями (для тез обсягом 2 сторінки бібліографія не має перевищувати 5 пунктів).

У оформленні роботи до друку головне правило – чітко дотримуватися вимог редакційної колегії.

Контрольні запитання та завдання

- 1. У чому полягає специфіка наукової доповіді?*
- 2. Означте структуру доповіді.*
- 3. Сформулюйте рекомендації, яких варто дотримуватись під час оприлюднення наукової доповіді.*
- 4. Назвіть вербальні та невербальні техніки, якими користуються під час публічного виступу.*
- 5. Які є найбільш поширені недоліки під час виступу доповідача на конференції?*
- 6. Опишіть рекомендації щодо зовнішнього вигляду доповідача на науковій конференції.*
- 7. Означте складові у написанні рецензії на статтю.*
- 8. Які основні мовні кліше використовуються у написанні рецензії на статтю?*
- 9. Сформулюйте основні вимоги до написання тез.*
- 10. Сформулюйте основні вимоги до написання наукової статті.*
- 11. Означте структуру тексту наукової статті.*
- 12. Сформулюйте вимоги до цитування під час написання наукового продукту (стаття, тези, курсова, магістерська робота тощо).*

Розділ 5

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ ЗАПИС ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

5.1. Бібліографічний апарат магістранта

Бібліографічний апарат у роботі магістранта – це ключ до використаних автором джерел. Саме з нього можна зробити висновок про ступінь ознайомлення магістра з наявною літературою за досліджуваною проблемою. Бібліографічний апарат складається зі списку використаних джерел і посилань, які оформлюються відповідно до чинних стандартів.

Бібліографічний опис — це сукупність бібліографічних відомостей про документ, його складову частину чи групу документів, які наведені за певними правилами, необхідні та достатні.

Бібліографічне посилання – сукупність бібліографічних відомостей про документ, який цитується, розглядається або згадується у тексті.

Бібліографічні посилання розрізняють залежно від складу елементів бібліографічного запису, місця розташування в документі, повторності наведення та вмісту бібліографічних записів.

Розрізняють такі бібліографічні посилання:

- а) за місцем розташування в документі – *внутрішньотекстове, підрядкове та позатекстове*.
- б) за складом елементів бібліографічного запису – *повне і коротке*;
- в) За повторністю наведення посилань на один і той самий об'єкт – *первинне і повторне*;

г) за вмістом бібліографічних записів – *просте і комплексне*.

6.2. Національний стандарт України та міжнародні стилі оформлення цитувань

Бібліографічний опис використаних джерел у наукових виданнях здійснюється **за визначеними стандартами**.

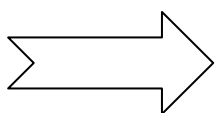
Стандарт установлює види бібліографічних посилань, правила та особливості їхнього складання й розміщення у документах.

В Україні є два затверджені Національні стандарти, згідно з якими здійснюється оформлення бібліографічної інформації в науковій роботі:

1. ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання / Нац. стандарт України. – Вид. офіц. – [Чинний від 1.07.2007]. – Київ : Держспоживстандарт України, 2007. – 47 с.

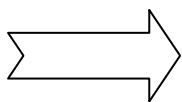
2. ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання / Нац. стандарт України. – Вид. офіц. – [чинний від 1.07.2016]. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 17 с.

Цей стандарт є регламентуючим документом для оформлення бібліографічних посилань та бібліографічних списків посилань у наукових роботах. Він установлює види бібліографічних посилань, правила та особливості їхнього складання й розміщення в документах. Стандарт поширюється на бібліографічні посилання в опублікованих і не опублікованих документах незалежно від носія інформації.

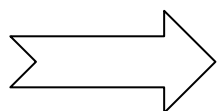
Новий стандарт (ДСТУ 8302:2015) не скасовує стандарт ДСТУ 7.1:2006 «Система стандартів ...». Вони діють паралельно, оскільки спрямовані на унормування різного роду посилань:

- стандарт ДСТУ 7.1:2006 визначає правила складання бібліографічного опису;
- стандарт ДСТУ 8302:2015 визначає правила складання бібліографічного посилання.

Оформлення списків літератури в статтях наукових журналів здійснюється відповідно до вимог конкретного журналу (інформацію потрібно шукати на сайтах видань у розділах «Для авторів»). Редакції можуть рекомендувати авторам використовувати як один із вищенаведених стандартів, так і міжнародні стилі оформлення цитувань.

Для студентів, які навчаються у ЗВО, вибір стилю оформлення списків літератури може бути визначений і затверджений рішенням Вченої ради навчального закладу. У разі відсутності такого рішення студенти дотримуються Національного стандарту України оформлення бібліографічних джерел або одного із міжнародних стилів оформлення цитувань.

В оформленні наукової літератури використовується понад 6 тисяч різних стилів (правил) цитування джерел у наукових роботах у залежності від галузі, місця, в якому публікується робота тощо.

До рекомендованого переліку оформлення використаних джерел включено 11 міжнародних стилів, які застосовуються в наукових дослідженнях усіх галузей:

- MLA (Modern Language Association) style;
- APA (American Psychological Association) style;
- Chicago/Turabian style, Harvard style;
- ACS (American Chemical Society) style;
- AIP (American Institute of Physics) style;
- IEEE (Institute of Electrical and Electronics Engineers) style;
- Vancouver style;
- OSCOLA, American Physics Society) style;
- Springer MathPhys Style.

5.3. Бібліографічний опис: особливості запису (відповідно до Національного стандарту України)

ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис.

Бібліографічний опис. URL:

https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=109

В тексті необхідно дотримуватись таких вимог:

Має бути проміжок в один друкований знак (пробіл) до і після приписного знака: тире (–), скісна риска (/), дві скісні (//), двокрапка (:). Виняток – крапка (.) та кома (,) – проміжки залишають тільки після них.

Для того, щоб прізвище та ініціали автора залишалися в одному рядку і не розривалися, необхідно користуватися такою комбінацією клавіш – Shift+Ctrl+Space (пробіл), що натискаються разом (так званий фіксований пробіл).

Правила оформлення та основні зразки стандартів бібліографічного опису літературних джерел

	<i>Правила оформлення</i>	<i>Зразок</i>	<i>Примітки</i>
Один автор	Автор. Назва книги / Автор. – Місце видання (місто). : Видавництво, рік видання. – Загальна кількість сторінок.	Падалка Г.М. Учитель, музика, діти / Г. Падалка. – К. : Музична Україна, 1982. – 144 с.	Після скісної риски (/) пишеться автор саме у такому вигляді, в якому зазначено на титульному листі, тобто, це може бути Попов В.В., В.В. Попов, Василь Попов, Василь Васильович Попов
Два автори	Перший автор. Назва книги / Перший автор, другий автор. – Місце (місто) видання.: Видавництво, рік видання. – Загальна кількість сторінок.	Осеннева М.С. Методика музикального виховання молодших школярів: учеб. пособие [для студ. нач. фак. педвузов] / М.С. Осеннева, Л.А. Безбородова. – М. : Академия, 2011. – 368 с.	Спочатку вказується перший автор, другий автор вказується після назви книги і слешу (/) у такому вигляді, в якому зазначено на титульному листі
Три (чотири) автори	Перший автор. Назва книги / Перший автор, другий автор, третій автор, четвертий автор. – Місце (місто) видання: Видавництво, рік видання. – Загальна кількість сторінок.		Спочатку вказується перший автор, інші автори – вказуються після назви і слешу (/) у такому вигляді, в якому зазначено на титульному листі
Стаття у періодичному журналі	Автор. Назва статті / ім'я, по батькові автора або ініціали і прізвище автора // Назва журналу. – Рік. – № журн. – С.	Тарасов Г.С. Психологические особенности музыкального обучения младших школьников / Г.С. Тарасов // – Музыка в школе. – 1983. – № 2. – С. 14 – 18.	Після скісної риски – слешу (/) пишеться автор (автори) саме у такому вигляді, в якому зазначено у змісті, тобто, це може бути Попов

видання	?-?.	Шип С. Як передати словами зміст музики? / С.Шип // Мистецтво та освіта. – 2001. – № 2. – С. 8 – 12.	В. В., В. В. Попов, Василь Васильович Попов, Василь Попов. Обов'язково пишеться початкова та кінцева сторінки.
Без автора (із зазначенням автора тексту, упорядника, редактора)	Назва книги : уточнення її напрямку / [редактор]. - Місто видання: Видавництво, рік видання. – Загальна кількість сторінок.	Вопросы методики воспитания слуха : [сб. статей] / [под ред. А.П. Островского]. – Л. : Музыка, 1967. – 136 с. Античная мифология : энциклопедия / [сост., ред. и предисл. К. Королева]. – М. : Эксмо ; СПб : Мидгард, 2005. – 768 с. : ил.	Якщо на титульному аркуші відсутнє прізвище автора, то запис даних про книжку починають з назви книжки, після чого вказують прізвище редактора та його ініціали, які ставлять перед прізвищем
Частина книги (стаття зі збірника наукових праць)	Автор. Назва статті / ім'я, по батькові автора або ініціали і прізвище автора // Назва книги. – Місце (місто) видання.: Видавництво, рік видання. – С. ?-?. (початкова та кінцева сторінки).	1. Гальперин П.Я. Психология мышления и учения о поэтическом формировании умственных действий / П.Я. Гальперин // Исследования мышления в советской психологии: [сб. стат.] / [под ред. Е.В. Шорохова]. – М. : Наука, 1966. – С. 259 – 276. 2. Алиев Ю.Б. Пути формирования навыков многоголосного пения в детском хоре / Ю.Б. Алиев // Музыкальное воспитание в школе; [сост. О. Апраксина]. – В. 10. – М. : Музыка, 1975. – С. 135 – 148.	Після скісної риски (/) пишеться автор (автори) саме у такому вигляді, в якому зазначено у змісті, тобто, це може бути Попов І. І., І. І. Попов, Іван Іванович Попов, Іван Попов. Обов'язково пишеться початкова та кінцева сторінки.

<p>Підручник. Навчально-методичний посібник</p>	<p>Автор. Назва книги : уточнення її напрямку / [редактор]. - Місто видання: Видавництво, рік видання. – Загальна кількість сторінок.</p>	<p>1. Ростовський О. Я. Методика викладання музики у початковій школі : навч.-метод. посіб. / О. Я. Ростовський. – [2-е вид., доп.]. – Тернопіль : Навчальна книга. – Богдан, 2000. – 216 с.</p> <p>2. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Неля Євтихіївна Мойсеюк. – [5-те вид., доп. і перероб.]. – К. : Кондор, 2007. – 656 с.</p> <p>3. Кушнарєнко Н. М. Наукова обробка документів [Текст] : підручник / Н. М. Кушнарєнко, В. К. Удалова. - 3-тє вид., стер. – К. : Знання, 2006. - 331 с. – (Вища освіта ХХІ століття).</p>	<p>Скорочення: підруч. для вузів, навч.-метод. посіб., підруч. [для студ. вищ. навч. закл.]</p>
<p>Матеріали конференції й і з'їздів</p>	<p>Назва видання з титульної сторінки : матеріали якої конференції . – Місто : Видавництво, рік. – [номер випуску]. – кількість сторінок.</p> <p>Автор. Назва статті / ім'я, по батькові автора або ініціали і прізвище автора // Назва видання з титульної сторінки : матеріали якої конференції – Місто : Видавництво, рік. – [номер випуску]. – С. ?–?.</p>	<p>1. Проблеми сучасної мистецької освіти: матеріали звітної-наукової конференції студентів факультету мистецтв НПУ імені М. П. Драгоманова. – К. : Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2016. – [Вип. 7]. – 328 с.</p> <p>2. Бовкун В. Виконавський самоконтроль учнів 6-8 класів у процесі вокального навчання / Бовкун В., Миколінська С. // Проблеми сучасної мистецької освіти: матеріали звітної-наук. конф. студентів Факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського. – Київ: Видавництво НПУ</p>	<p>Скорочення: -зб. наук. праць, -праці конф., -матеріали Всеукр. конф. молодих учених, -зб. наук. праць за матеріалами міжнар. наук.-практ. конф.</p>

	(початкова та кінцева сторінки статті).	ім. М. П. Драгоманова, 2017. – [Вип. 11]. – С. 22 – 27.	
Дисертація	Прізвище ініціали автора. Назва : автореф. дис. на здобуття ступеня канд. (вказати – яких) ... наук: шифр спеціальності, «Назва спеціальності» / Автор повністю. – Місто, рік, к-ть сторінок.	Дубовицкая Т. Д. Возрастные особенности внутренне направленного внимания учащихся младших классов и подростков: дис. на соискание учён. степени канд. психол. наук: спец. 19.00.07 «Педагогическая психология» / Дубовицкая Татьяна Дмитриевна. – М., 1991. – 192 с.	
Автореферат дисертацій	Прізвище ініціали автора. Назва : автореф. дис. на здобуття ступеня канд. (вказати – яких) ... наук: шифр спеціальності, «Назва спеціальності» / Автор повністю. – Місто, рік, к-ть сторінок.	Юник Д. Г. Увага як фактор формування виконавської надійності баяніста у вузах музично-педагогічної спеціальності : автореферат дис. на здобуття наукового ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.02 «Методика викладання музики та методика музичного виховання» / Юник Дмитро Григорович. – К., 1993. – 17 с.	

Електронні ресурси.	<p>Прізвище ініціали автора. Назва статті [Електронний ресурс] / ім'я, по батькові автора або ініціали прізвище автора // Назва журналу. – Рік. – №. – Режим доступу: http://www... (з нової строки) електронна адреса, за якою розміщена стаття.</p>	<p>Кабан Л. В. Оцінювання інноваційної діяльності загальноосвітніх навчальних закладів регіону [Електронний ресурс] / Лариса Василівна Кабан // Народна освіта. – 2007. – Випуск 1. – Режим доступу: http://www.narodnaosvita.kiev.ua/Narodna_osvita/vipusku/1/statyi/2kaban/2kaban.htm</p> <p>Козир А.В. Компетентність як необхідний компонент професійної майстерності викладачів мистецьких дисциплін [Електронний ресурс] / А. В. Козир. – Режим доступу : http://culturalstudies.in.ua/knigi_7_26.php. – Назва з екрана.</p>	
---------------------	--	---	--

Приклад 1

**Основні зразки опису бібліографічних джерел за Національним стандартом України
(за темою магістерського дослідження)**

Тип публікації	Приклад
Один автор (книга)	Горбенко С. С. Українська дитяча хорова література / С. Горбенко. – К.: НПУ, 2004. – Ч. 2. – 270 с. Падалка Г. М. Учитель, музика, діти / Галина Падалка. – К. : Музична Україна, 1982. – 144 с.
Два, три автори (книга)	Осеннева М. С. Методика музыкального воспитания младших школьников: учеб. пособие [для студ. нач. фак. педвузов] / М. С. Осеннева, Л. А. Безбородова. – М. : Академия, 2011. – 368 с.
Без автора (але із зазначенням упорядника, редактора)	Вопросы методики воспитания слуха : [сб. статей] / [под ред. А. П. Островского]. – Л. : Музыка, 1967. – 136 с.
Частина книги (стаття зі збірника наукових праць)	Алиев Ю. Б. Пути формирования навыков многоголосного пения в детском хоре / Ю. Б. Алиев // Музыкальное воспитание в школе; [сост. О. Апраксина]. – В. 10. – М. : Музыка, 1975. – С. 135 – 148.

Стаття у періодичному продовжуваному виданні	Шип С. Як передати словами зміст музики? / С. Шип // Мистецтво та освіта. – 2001. – № 2. – С. 8 – 12.
Монографія, яка має чотири і більше авторів	Теорія та методика мистецької освіти. Наукова школа Г. М. Падалки : до ювілею доктора педагогічних наук, професора Галини Микитівни Падалки : [колективна монографія] / [за заг. ред. А. В. Козир]. - Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. – 402 с.
Словники	Європейський Союз : словник-довідник / [ред.-упоряд. М. Марченко]. — 2-ге вид., оновл. — К.: К. І. С., 2006. — 138 с.
Матеріали конференцій і з'їздів	Гоголь А. Я. Шляхи формування музично-виконавських умінь учнів молодших класів у хорovій діяльності / Гоголь А., Миколинська С. // Проблеми сучасної мистецької освіти: матеріали звітно-наукової конференції студентів факультету мистецтв НПУ імені М. П. Драгоманова. – К. : Видавництво НПУ імені. М. П. Драгоманова, 2016. – [Вип. 7]. – С. 62 – 67.
Підручник. Навчально-методичний посібник	Ростовський О. Я. Методика викладання музики у початковій школі : навч.-метод. посіб. / О. Я. Ростовський. – [2-е вид., доп.]. – Тернопіль : Навчальна книга. – Богдан, 2000. – 216 с. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Неся Євтихіївна Мойсеюк. – [5-те вид., доп. і перероб.]. – К. : Кондор, 2007. – 656 с.

Багатомне видання	Реабілітовані історією. Житомирська область : [у 7 т.]. – Житомир : Полісся, 2006. – (Науково-документальна серія книг “Реабілітовані історією” : / голов. редкол.: Тронько П. Т. (голова) [та ін.]). Кн. 1 / [обл. редкол.: Синявська І. М. (голова) та ін.]. – 2006. – 721, [2] с.
Дисертація	Мережко Ю.В. Формування художніх смаків старшокласників у процесі вивчення вокальної спадщини українських композиторів : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Методика музичного навчання» / Юлія Валеріївна Мережко. – НПУ імені М. П. Драгоманова. – К., 2012. – 243 с.
Автореферат дисертації	Юник Д. Г. Увага як фактор формування виконавської надійності баяніста у вузах музично-педагогічної спеціальності : автореферат дис. на здобуття наукового ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Методика викладання музики та методика музичного виховання» / Юник Дмитро Григорович. – К., 1993. – 17 с.
Електронні ресурси	Козир А. В. Компетентність як необхідний компонент професійної майстерності викладачів мистецьких дисциплін [Електронний ресурс] / А. В. Козир. – Режим доступу : http://culturalstudies.in.ua/knigi_7_26.php . – Назва з екрана.

5.4. Бібліографічне посилання: особливості запису (відповідно до Національного стандарту України)

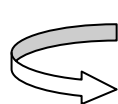
ДСТУ 8302:2015 Національний стандарт України. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. К., 2016. 16 с. URL: <http://lib.pu.if.ua/files/dstu-8302-2015.pdf>

- ☑ У заголовку бібліографічного запису подають відомості про одного, двох чи трьох авторів, при цьому імена цих авторів за навскісною рисою не повторюють;

Якщо авторами документу є одна, дві чи три особи, то їхні прізвища зазначають, розділяючи знаком «кома».

Приклад:

Денисенко М. П., Догмачов В. М., Кабанов В. Г.
Кредитування та ризики: навч. посіб. К., 2008.
213 с.

Порівняйте з бібліографічним описом:

Денисенко М. П. Кредитування та ризики /
Денисенко М. П., Догмачов В. М.,
Кабанов В. Г.: навч. посіб. – К.: Знання,
2008. – 213 с.

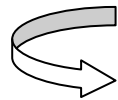
- ☑ У монографії, якщо авторами є чотири і більше осіб, спочатку вказується назва книги, потім знак (/), потім вказується перший автор і скорочення «та ін.».

Приклад:

Управління персоналом в умовах економіки знань:
монографія / Азаренкова Г. М. та ін. К., 2011. 406 с.

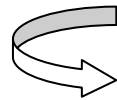
- ☑ У описі статті (з журналу, книги тощо) вказується спочатку автор статті, назва статті, далі замість знаку («//») ставлять «крапку» (.), потім зазначається назва журналу чи книги, яка виділяється шрифтом (наприклад, курсивом).

Приклад: Діденко Ю. В., Радченко А. І., Коваль Н. В. Інформаційна система Web of Science: дзеркало чи інструмент? *Наука та інновації*. 2016. № 6. С. 45 – 54.

 Порівняйте з бібліографічним описом:
Діденко Ю. В. Інформаційна система Web of Science: дзеркало чи інструмент? / Діденко Ю. В., Радченко А. І., Коваль Н. В. // Наука та інновації. – 2016. – № 6. – С. 45 – 54.

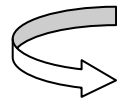
- ☑ Замість знаку «крапка й тире» («.–») рекомендовано застосовувати знак «крапка» (.)

Приклад: Наука та інновації. 2016. № 6. С. 45 – 54.

 Порівняйте з бібліографічним описом:
Наука та інновації. – 2016. – № 6. – С. 45 – 54.)

- ☑ Відомості, запозичені не з титульної сторінки документа, дозволено не брати у квадратні дужки;

Приклад: Кушнарєнко Н. М., Удалова В. К. Наукова обробка документів: навч. посіб. Київ: Знання, 2006. 223 с.

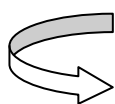
 Порівняйте з бібліографічним описом:
Кушнарєнко Н. М. Наукова обробка документів: [навч. посіб.] /

Кушнарєнко Н. М., Удалова В. К. – Київ: Знання, 2006. – 223 с.

- ☑ У складі вихідних даних дозволено не подавати найменування (ім'я) видавця.
- ☑ Після назви дозволено не зазначати загального позначення матеріалу («Текст», «Електронний ресурс», «Карти», «Ноти» тощо.
- ☑ Дозволено не наводити відомостей про серію та Міжнародний стандартний номер (ISBN, ISMN, ISSN).
- ☑ У бібліографічних посиланнях на електронний ресурс:
 - замість слів «Режим доступу» (чи «Доступ») або їхнього еквівалента іншою мовою застосовувати аббревіатури URI чи URL;
 - довгу електронну адресу дозволяється переносити на наступний рядок;
 - не треба наводити відомостей про джерело назви («Назва з етикетки диска», «Назва з екрана» тощо.

Приклад: Щусь О.Й. Акт злуки (1919). Енциклопедія історії України: у 10 т. Т. 1: А-В. Київ, 2003. URL:

http://www.history.org.ua/?termin=Akt_zluky_1919 (дата звернення: 19.11.2016)

Порівняйте з бібліографічним описом:

Щусь О. Й. Акт злуки (1919) [Електронний ресурс] / О. Й. Щусь // Енциклопедія історії України : у 10-ти т. Т. 1: А-В / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. ; НАН України. Інститут історії України. – Київ : Наук. думка, 2003. — 688 с. : іл. – Режим доступу: http://www.history.org.ua/?termin=Akt_zluky_1919 (дата звернення: 19.11.2016)

- ☑ Якщо текст цитовано не за першоджерелом, то на початку підрядкового бібліографічного посилання наводять пояснювальні слова: «Наведено за: », «Цит. за: » («Цитовано за») і зазначають джерело, з якого запозичено текст.

Приклад: Підрядкове посилання

*Цит. за: Грушевський М. С. Історія України – Руси.
Київ, 1995. Т 2. С. 72.

⇒ Слід звернути увагу на правильне скорочення слів, які використовуються у оформленні бібліографічного списку.

Скорочення:

- підруч. для вузів
- навч.-метод. посіб.
- підруч. для студ. вищ. навч. закл.
- зб. наук. праць
- праці конф.
- матеріали Всеукр. конф. молодих учених
зб. наук. праць за матеріалами міжнар. наук.-практ.
конф.

Приклад 2

Іванов І. І. _____
(Підпис)

Керівник практики за відповідною кафедрою: Кучерова О.І. _____

Основні зразки оформлення бібліографічних посилань за Національним стандартом України (за темою магістерського дослідження)

Один автор (Книги)	Падалка Г.М. Учитель, музика, діти. К., 1982. 144 с.
Два, три автори (Книги)	Дмитриєва Л.Г. Черноиваненко Н.М. Методика музикального виховання в школі: посібник для учителя. М.: Академія, 1998. 240 с.
Без автора (але із зазначенням упорядника, редактора)	Школа как воспитательная система : науч.-метод. материалы в помощь руководителям школы и педагогам / под ред. А.В. Гаврилина. М., 1992. 62 с.
Частина книги (стаття зі збірника наукових праць)	Отлич О.М. Особливості реалізації принципів місцевої освіти у системі професійної підготовки фахівців <i>Науковий часопис Нац. пед. ун. ім. М.П. Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти: Зб. наук. праць.</i> К.: НПУ, 2004, Вип.1(6). С. 53-57.
Стаття у періодичному продовжуваному виданні	Данилова Л. Розвивати пізнавальну активність учнів. <i>Рідна школа.</i> 2002. № 6. С. 18 – 20.
Монографія, де є чотири і більше автори	Голос людини та вокальна робота з ним: монографія / Стасько Г.Є. та ін. Івано-Франківськ, 2010. 336 с.
Підручник. Навчально-методичний посібник	Рудницька О.П. Музика і культура особистості: Проблеми сучасної педагогічної освіти: навч. посіб. К.: ГЗМН, 1998. 247 с.

Багатомне видання	Ушинський К. Д. Людина як предмет виховання. Спроба педагогічної антропології: вибр. твори. Київ: Рад. шк., 1983. Т. 1. 480 с.
Матеріали конференцій і з'їздів	1. Проблеми сучасної мистецької освіти: матеріали звітно-наукової конференції студентів факультету мистецтв НПУ імені М.П. Драгоманова. К., 2016. Вип. 7. 328 с. 2. Бовкун В., Миколінська С. Виконавський самоконтроль учнів 6-8 класів у процесі вокального навчання. <i>Проблеми сучасної мистецької освіти: матеріали звітно-наукової конференції студентів Факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського</i> . К.: Видавництво НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2017. [Вип. 11]. С. 22 – 27.
Словники	Психологічна енциклопедія / авт.-упоряд. О. М. Степанов. К.: Академвидав, 2006. 424 с.
Дисертація	Миколінська С.І. Методика формування слухової уваги молодших школярів на уроках музики : дис. на здобуття наукового ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.02 «Теорія та методика музичного навчання». К., 2014. 198 с.
Автореферат дисертації	Юник Д.Г. Увага як фактор формування виконавської надійності баяніста у вузах музично-педагогічної спеціальності : автореферат дис. на здобуття наукового ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.02 «Методика викладання музики та методика музичного виховання». К., 1993. 17 с.
Електронні ресурси.	Козир А.В. Компетентність як необхідний компонент професійної майстерності викладачів мистецьких дисциплін. URL: http://culturalstudies.in.ua/knigi_7_26.php . (дата звернення: 22.11.2017)

5.5. Міжнародний стиль АРА (American Psychological Association style): особливості запису

АРА – стиль Американської асоціації психологів – стиль письма і формат для академічних документів, таких як статті в журналах і книги.

Стиль АРА широко використовується, повністю або з модифікаціями, багатьма науковими журналами (включаючи медичні та інші журнали громадської охорони здоров'я), в багатьох підручниках та інших наукових виданнях.

За правилами публікації в стилі АРА (6-е вид.) кожне посилання, наведене в тексті, повинне відобразитися в списку посилань, і кожен запис в списку посилань повинен бути використаний та вказаний у тексті. Для публікації в стилі АРА важливо не просто прочитати книгу і занести її у список літератури, а обов'язково її цитувати. Не допускається записувати у список бібліографії книгу, не процитовану в роботі. Такі додаткові джерела потрібно тримати для своєї наступної статті.

Цитований матеріал наводиться в алфавітному порядку за прізвищем автора (редактора/укладача, якщо немає автора). Якщо матеріал не має автора, його необхідно розподілити за першою літерою його назви. Якщо в бібліографічному описі зазначено кілька робіт одного й того ж автора, редактора або упорядника, тоді записи розташовуються в хронологічному порядку за роками видання в порядку зростання.

В АРА назви ніколи не підкреслюються і не беруться в лапки. Вони або виділені курсивом, або ні. Правило для АРА: коли джерело є одне (це книга) і не є частиною більшого

(комплексного) джерела (не є статтею), потрібно виділити назву курсивом. Якщо джерело не одне і є лише його частиною (тобто стаття з книги, журналу, газети), то її назву курсивом не виділяють. Книги, фільми, журнали та телевізійні шоу виділяються курсивом.

Пісні з альбомів, епізоди телевізійних шоу, частини в книгах і статті в журналах не виділяються курсивом, оскільки вони є меншими складовими частинами від цілого.

Якщо публікація має два або більше авторів, то їх подають у тому порядку, в якому вони зазначаються у джерелах, використовуючи такий формат:

❖ Прізвище, І. Б., Прізвище, І. Б., & Прізвище, І. Б.

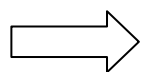
Якщо у джерелах вказано 8 або більше авторів, записують лише перших 6 авторів, потім ставлять три крапки та записують останнє ім'я автора:

❖ Прізвище, І. Б., Прізвище, І. Б., Прізвище, І. Б., Прізвище, І. Б., Прізвище, І. Б., Прізвище, І. Б., ... Прізвище, І. Б.

Тип публікації	Шаблон	Приклад
Книга одного автора	Автор, А. (рік). <i>Назва книги</i> . Місцезнаходження видавця: назва видавця. DOI	Бех, І. Д. (2006). <i>Виховання особистості : сходження до духовності</i> . Київ : Либідь.
Книга,	Автор, А., & Автор, Б.	Деркач, Л. М., & Резанко, В. М.

Розділ 5. Бібліографічний запис використаних джерел

що має двох авторів	(рік). Назва книги. <i>Назва книги</i> . Місцезнаходження видавця: назва видавця. DOI	(1999). <i>Психологія самоконтролю в процесі засвоєння знань студентами</i> . Чернівці: Митець.
Стаття з журналу	Автор, А., & Автор, Б. (рік). Назва статті. <i>Назва журналу, Номер журналу, діапазон сторінок</i> . DOI	Миколінська, С. І. (2019). Специфіка колективної уваги школярів у процесі хорових занять. <i>Мистецтво та освіта</i> , 2 (92), 18 – 23. DOI : https://doi.org/10.32405/2308-8885-2019-2-18-24
Веб-сайт	Автор, А. (рік). Назва. Отримано з http://xxxxxxx	Уэйнбергер, Н. (2005). В чем секрет завораживающей власти музыки. <i>В мире науки</i> , 2. Отримано з: http://www.yugzone.ru/audio/music_mind.htm
Матеріал и конференцій	Прізвище, Ініціали. (Рік). Назва виступу, Відомості про конференцію. Місце видання: Видавництво.	Козир, А.В. (Укл.). (2019). Сучасна мистецька освіта: матеріали III Міжнародних науково-практичних читань пам'яті академіка Анатолія Авдієвського. Випуск III. Київ: Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова.

Більш детально з особливостями оформлення літературних джерел у стилі АРА можна ознайомитись за посиланням:

URL: <http://novyn.kpi.ua/references>

Автоматичне форматування у стиль АРА можна зробити на сайті <https://www.citationmachine.net/apa>

Завдання для студентів

- 1) Заповнити порівняльну таблицю одного літературного джерела за різними правилами запису:
- за стандартами опису (Україна),
 - за стандартами посилань (Україна),
 - за міжнародним стилем АРА (приклади у додатках);
- дві таблиці:

Бібліографічний опис (Україна) Книга.... (Або стаття...).....
Бібліографічне посилання (Україна) Книга.... (Або стаття...).....
АРА (міжнародний) Книга.... (Або стаття...).....

- 2) Заповнити таблицю літературних джерел за одним із стандартів запису на вибір студента: або за Національним стандартом бібліографічного опису України, або як бібліографічні посилання, або за стилем АРА.

Основні зразки _____ *вказати*
(опису бібліографічних джерел, чи бібліографічних посилань, чи за стилем АРА)

Тип публікації	Приклад
Один автор (книга)	
Два, три автори (книга)	
Без автора (але із зазначенням	

Розділ 5. Бібліографічний запис використаних джерел

упорядника, редактора)	
Частина книги (стаття зі збірника наукових праць)	
Стаття у періодичному продовжуваному виданні	<i>Стаття з журналу</i>
Монографія, яка має чотири і більше авторів	
Підручник. Навчально-методичний посібник	
Багатотомне видання	
Матеріали конференцій і з'їздів	<i>Вказати:</i> 1) власну опубліковану статтю, якщо є; 2) статтю, на яку була написана рецензія
Словники	
Дисертація	
Автореферат дисертації	
Електронні ресурси	

ДОДАТКИ

ОРИЄНТОВНІ ЗРАЗКИ ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ

ДОДАТОК А

Оформлення доповіді магістранта

❖ Приклад № 1

Прізвище магістранта, група

Інтервал

Науковий керівник – канд. пед. наук, професор С.С. Сидоров

Інтервал

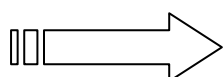
**Освітня модель підготовки майбутніх учителів музики
в нерозривному контексті науки та освіти**

Інтервал

Текст (*Вступ*) ТекстТекст.....

Текст (*Основна частина*) Текст Текст

Текст (*Висновки*) Текст.....

У доповіді студента бакалаврату, якого готував магістрант, слід вказати власне прізвище та прізвище цього студента.

❖ Приклад № 2

Г.Мостова, О.Беленко,

Науковий керівник – канд. пед. наук, доцент

Миколінська С.І.

**Шляхи розвитку творчої активності учнів
на уроках музичного мистецтва**

Текст ТекстТекст

ДОДАТОК Б

Приклад рецензії

РЕЦЕНЗІЯ¹

на статтю А. Пітателевої «Розвиток мотивації виконавської діяльності майбутніх вчителів музики», надруковану у збірнику: «Проблеми сучасної мистецької освіти: матеріали звітно-наукової конференції студентів Факультету мистецтв НПУ імені М. П. Драгоманова». – К. : Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2016. – [Вип. 7]. – С. 201 – 205.

Актуальність статті Пітателевої А. полягає у важливості та необхідності формування мотивації майбутніх учителів музичного мистецтва до виконавської діяльності, оскільки живе виконання завжди створює для слухачів більш емоційну атмосферу, зацікавлює школярів, створює умови для розвитку їх уваги до реального музичного звучання.

Автором статті висвітлюються шляхи і методи формування мотивації виконавської діяльності студентів-піаністів. Ми погоджуємося з думкою автора про те, що виконавська діяльність сприяє закріпленню і вдосконаленню професійних умінь і навичок, тобто набуттю професійної компетентності студентів-піаністів. Одним з шляхів формування мотивації виконавської діяльності студента-піаніста, про які зазначається у статті, є підготовка до концертних виступів. Автором означено покрокові дії процесу

¹ Для магістрантів, що оформлюють документацію науково-дослідницької практики

вивчення музичного твору, який планується виконувати у концертній діяльності.

Заслугує схвалення визначення автором поняття «виконавська діяльність», яка розглядається як спеціально організована, творчо активна форма самовираження музиканта, спрямована на досягнення художнього звукового результату і його естетичне сприйняття.

Стаття Пітателевої А. «Розвиток мотивації виконавської діяльності майбутніх вчителів музики» написана на належному рівні та відповідає вимогам до написання даного виду робіт.

Рецензент

АІваеу

А. Іванов

❖ *Скорочений вигляд оформлення рецензії*

РЕЦЕНЗІЯ

на наукову статтю А. Лискової «Розвиток музичного сприймання молодших школярів у процесі слухання музики», надруковану у збірнику *«Проблеми сучасної мистецької освіти: матеріали звітно-наукової конференції студентів Факультету мистецтв НПУ імені М.П.Драгоманова»*. 2016. Вип. 7. С. 145 – 150

Текст..... Текст..... Текст.....

Текст..... Текст..... Текст.....

Текст..... Текст..... Текст.....

Рецензент:

підпис

Іванов І.І.

ДОДАТОК В

Приклад оформлення статті магістранта

**ОРГАНІЗАЦІЯ КОЛЕКТИВНОЇ УВАГИ
МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ
У ВОКАЛЬНО-ХОРОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ**

Чень Чаої

Науковий керівник – канд. пед. наук, доцент
Миколінська С.І.

Текст.....(актуальність)

Мета статті – ... текст.....

Текст ...(Основний виклад матеріалу)...Текст... Текст..... ... [2,
с. 289]. Текст.....Текст... Текст..... Текст..... Текст

Текст...Текст...Текст.....[1, с. 127]. Текст..... Текст

Текст..... Текст...Текст.....Текст.....[1, с. 35]. Текст... Текст.....

Текст.....

Отже, ...текст ... (висновки)...

Література

1. Дмитриев Л. Б. Основы вокальной методики / Л. Дмитриев. – М.: Музыка, 2007. – 368 с.

2. Психологічна енциклопедія / Автор-упорядник О. М. Степанов. – К.: Академвидав, 2006. – 424 с. (Енциклопедія ерудита).

Порівняльні таблиці

Приклад запису статті з періодичного видання

<p>Бібліографічний опис (Україна) Шип С. Як передати словами зміст музики? / С. Шип // Мистецтво та освіта. – 2001. – № 2. – С. 8 – 12.</p>
<p>Бібліографічне посилання (Україна) Шип С. Як передати словами зміст музики? <i>Мистецтво та освіта</i>. 2001. № 2. С. 8 – 12.</p>
<p>АРА (American Psychological Association: міжнародний) Шип, С. (2001). Як передати словами зміст музики? <i>Мистецтво та освіта</i>, 2, 8 – 12.</p>

Приклад запису книги з одним автором

<p>Бібліографічний опис (Україна) Падалка Г. М. Учитель, музика, діти / Г. Падалка. – К. : Музична Україна, 1982. – 144 с.</p>
<p>Бібліографічне посилання (Україна) Падалка Г. М. Учитель, музика, діти. К., 1982. 144 с.</p>
<p>АРА (American Psychological Association: міжнародний) Падалка, Г. М. (1982). <i>Учитель, музика, діти</i>. Київ: Музична Україна.</p>

ДОДАТОК Г (продовж.)

Приклад запису книги з двома авторами**Бібліографічний опис (Україна)**

Деркач Л. М. Психологія самоконтролю в процесі засвоєння знань студентами / Л. М. Деркач, В. М. Резанко. – Чернівці : Митець, 1999. – 80 с.

Бібліографічне посилання (Україна)

Деркач Л. М., Резанко В. М. Психологія самоконтролю в процесі засвоєння знань студентами. Чернівці: Митець, 1999. 80 с.

АРА (American Psychological Association: міжнародний)

Деркач, Л. М., & Резанко, В. М. (1999). *Психологія самоконтролю в процесі засвоєння знань студентами*. Чернівці: Митець.

Приклад запису для електронних ресурсів (стаття)**Бібліографічний опис (Україна)**

Уэйнбергер Н. В чем секрет завораживающей власти музыки / Норман Уэйнбергер // В мире науки. – 2005. – № 2. – Режим доступа : http://www.yugzone.ru/audio/music_mind.htm – Назва з екрана.

Бібліографічне посилання (Україна)

Уэйнбергер Н. В чем секрет завораживающей власти музыки. *В мире науки*. 2005. № 2. URL: http://www.yugzone.ru/audio/music_mind.htm (Дата звернення: 15 январа 2019).

АРА (American Psychological Association: міжнародний)

Уэйнбергер, Н. (2005). В чем секрет завораживающей власти музыки. *В мире науки*, 2. Режим доступа : http://www.yugzone.ru/audio/music_mind.htm

Загальний список рекомендованих джерел

1. Горбенко С.С. [Навчально-наукова діяльність студентів з методики музичного виховання: навч.-метод. посіб.](#) К., 2010. 180 с.
2. Білуха М.Т. Організація науково-дослідної роботи студентів і аспірантів. *Основи наукових досліджень*. К., 1997. С. 9-16.
3. Беляев Ю.І., Стеценко Н.М. Науково-дослідна діяльність студентів у структурі роботи університету. *Педагогічний альманах*. 2010. Вип. 6. С. 188–191.
4. Енциклопедія освіти / гол.ред. В. Г. Кремень. К.: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
5. Палеха Ю.І., Леміш Н.О. Основи науково-дослідної роботи: навч. посіб. К.: Ліра-К, 2013. 336 с.
6. Романчиков В.І. Організація науково-дослідної роботи студентів. *Основи наукових досліджень*. К., 1997. С. 34-55.
7. Рудницька О.П., Болгарський А.Г., Свистельнікова Т.Ю. Основи педагогічних досліджень: посіб. К.: Експрес, 1998. 144 с.
8. Рудницька О.П. Педагогіка: загальна та мистецька: навч. посібн. Тернопіль, 2005. 360с.
9. Формування готовності майбутніх вчителів до інноваційної діяльності: теорія і практика: монографія / О.І.Огієнко та ін. К., 2016. 256 с.
10. Черкасов В.Ф. Основи наукових досліджень у музично-освітній галузі: підруч. Кіровоград, Харків, 2017. 314 с.
11. Шейко В.М., Н.М. Кушнарєнко. Організація та методологія дослідницької діяльності: підруч. К.: Знання, 2011. 310 с.

Інтернет-ресурси

1. Аналіз практичного стану науково-дослідницької діяльності суб'єктів навчально-виховного процесу університетів: препринт (аналітичні матеріали) / О. Ярошенко та ін. Київ : Інститут вищої освіти НАПН України, 2015. 97 с. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/704800/1/Аналіт%20матерали%2004%20ЛИПНЯ%20%202016%20.pdf>
2. Богуцька К. Наукова робота студентів в системі навчального процесу: методологія та організація. URL: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/2588>
3. Дівінська Н.О. Педагогічний досвід підготовки майбутнього вчителя до науково-дослідної роботи. URL: https://www.vspu.edu.ua/faculty/eogr/chemistry/art_web_2015/3.pdf
4. ДСТУ 8302:2015 Національний стандарт України. бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. К., 2016. 16 с. URL: <http://lib.pu.if.ua/files/dstu-8302-2015.pdf>
5. Марцин В.С., Міценко Н.Г., Даниленко О.А. Основи наукових досліджень: навч. посіб. Львів: Ромус-Поліграф, 2002. 128 с. URL: http://biology.univ.kiev.ua/images/stories/Upload/Kafedry/Biofizyky/2014/martsyn_osn_nayk_dosl.pdf
6. Науково-дослідницька діяльність студентів. Вибір теми та реалізація дослідження. Ефективність наукових досліджень. URL: <http://intranet.tdmu.edu.ua>
7. Сурмін Ю. П. Наукові тексти: специфіка, підготовка та презентація : навч.-метод. посіб. - К. : НАДУ, 2008. - 184 с.
8. http://academy.gov.ua/NMKD/library_nadu/Navch_Posybni_ky/c0815324-6801-436a-9214-67c1bb53edb7.pdf

9. Цехмістрова Г.С. Основи наукових досліджень: навч. посіб. Київ: 2003. 240 с. URL: <http://www.info-library.com.ua/books-book-96.html>
10. Ярошенко О.Г. Науково-дослідницька діяльність студентів у процесі практичної підготовки. URL: https://www.vspu.edu.ua/faculty/geogr/chemistry/art_web_2015/3.pdf
11. www.education.gov.ua – сайт Міністерства освіти і науки України.
12. www.nduv.gov.ua – сайт бібліотеки ім. В. Вернадського.
13. www.npu.edu.ua/ua/naukova-biblioteka – сайт бібліотеки НПУ імені М. П. Драгоманова

Навчально-методичне видання

Світлана Миколінська

ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ПРАКТИКИ У ЗВО

Підписано до друку 10.11.2021 р. Формат 60x84/16.

Папір офісний. Гарнітура Times New Roman.

Ум. др. арк. 3,22. Обл.-вид. арк. 5,11

Наклад 000 прим. Зам. № 000.

Віддруковано з оригіналів.

Видавництво Національного педагогічного університету
імені М.П. Драгоманова. 01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9
Свідоцтво про реєстрацію ДК № 1101 від 29.10.2002. (044) 234-75-87
Віддруковано в друкарні Національного педагогічного університету
імені М.П. Драгоманова (044) 239-30-26